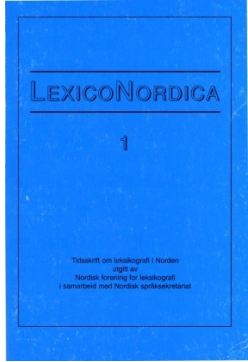

LexicoNordica

Titel:	Hvilke konsekvenser har brugersociologien for Den Danske Ordbogs udformning?	
Forfatter:	Ebba Hjorth	
Kilde:	LexicoNordica 1, 1994, s. 77-87	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Ebba Hjorth

Hvilke konsekvenser har brugersociologien for Den Danske Ordbogs udformning?

Den Danske Ordbog (the Danish Dictionary, DDO) caters for untrained dictionary users, students at all levels, persons with Danish as their second language, and linguists and lexicographers. It is the task of DDO to describe the general language as well as commonly used specialized language, to describe the written language and also include the spoken, to give guidance on the standard language and provide an orthographic norm. The article shows how the dictionary considers the needs of its wide target group in the selection of material and the overall arrangement of the dictionary. The practice followed by the DDO as regards orthography (alternative spellings, orthographic errors), pronunciation, the language of definitions, its practice as regards citations, and information on valency is shown on the basis of the dictionary skills and the needs of the supposed groups of users.

Brugersociologi og formål

Det er indlysende, at svaret på det spørgsmål, som stilles i denne artikels titel, har en definition af Den Danske Ordbogs (DDO) bruger som første forudsætning.

Den plan, som DDO bygger og fik sin bevilling på, blev udarbejdet i nogle få hektiske efterårsmåneder i 1989 af Ebba Hjorth, Iver Kjær, Ole Norling-Christensen og Hanne Ruus. Titlen var *Dansk Ordbog. Plan for en ordbog over dansk nutidssprog*. I Planens resumé hedder det: "Den planlagte ordbog over dansk nutidssprog skal rumme de oplysninger og den vejledning, som en **stor og varieret brugergruppe** vil søge i den; og den skal være således indrettet, at den vil lægge også den **utrænede bruger** de færrest mulige hindringer i vejen. Den bør blive standardordbogen over moderne dansk, til rådighed på **ethvert bibliotek** og **enhver uddannelsesinstitution** her i landet og på større biblioteker i udlandet. Desuden vil den kunne finde mange **private købere og brugere**. Den nye ordbog vil endvidere blive den **selvfølgelige kilde for kommende mindre ordbøger og tosprogsordbøger**."

I selve planen er målgruppedefinitionen udbygget noget. Dér hedder det endvidere: "Ordbogen vil være den indlysende autoritet, som langt de fleste med interesse for moderne dansk kan og bør rådspørge, herunder **personer, der har dansk som andetsprog**. Ordbogen vil være den **selvfølgelige kilde for kommende mindre ordbøger og tosprogsordbøger**, og dens materialesamlinger vil være et værdifuldt grundlag for målrettede leksikografiske produkter,

f.eks. skoleordbøger for bestemte klassetrin og ordbøger for specielle professioner både i trykt og elektronisk form."

Ordbogens formål er beskrevet i Planens resumé. Her siger vi: "Ordbogen skal .. dække det nutidige danske sprog til og med 1992. Den skal være en **bred almensproglig ordbog**, som også medtager de **alment brugte fagord**. Den skal dække **det skrevne sprog** og inddrage **det talte**. Dens sigte skal i almindelighed være **at beskrive og vejlede**, men når det gælder **stavning**, skal den angive **normen**. Den skal rumme oplysninger om ordenes stavning, udtale, betydning og brug, om ordklasse, bøjning og orddannelse, samt om ordenes oprindelse og datering i dansk. Disse oplysninger illustreres med et stramt redigeret udvalg af citater."

Om brugerne af DDO er de centrale ord altså:

stor og varieret brugergruppe
utrænede bruger
ethvert bibliotek
enhver uddannelsesinstitution
private købere og brugere
kilde for kommende mindre ordbøger og tosprogsord-
bøger
de fleste med interesse for moderne dansk
personer, der har dansk som andetsprog

Det vil sige, at DDOs brugergruppe rummer:

- **lægfolk** uden særlige sproglige forudsætninger og uden særlig øvelse i ordbogsbrug
- **uddannelsessøgende** på alle niveauer med varieret kendskab til sprog og forskellig træning i ordbogsbrug
- **leksikografer og lingvister** med indgående kendskab til sprog og ordbogsbrug
- **udlændinge**, som ønsker at lære dansk på højt niveau med meget varierende lingvistiske kundskaber og ordbogstræning

Nøgleordene i ordbogens formulering er:

bred almensproglig ordbog
alment brugte fagord
det skrevne sprog
det talte
at beskrive og vejlede
stavning – norm

"Man kan ej baade blæsæ oc haffwe meel i mwne" hedder det – kendt af alle på DDOs redaktion – hos Peder Låle. Og det ser umiddelbart ud til, når man ser på brugerkarakteristikken og formålsformuleringen, at det er nødvendigt at beherske dén umulige kunst, hvis DDO skal nå i mål.

At det kan være vanskeligt at skabe forståelse for, at man i én og samme ordbog både kan **beskrive** og **vejlede** og leve op til en eller anden måske eksisterende sproglig **norm**, er der adskillige underholdende eksempler på.

Efter at de 30 millioner kroner, som ordbogen skal fremstilles for, var blevet bevilget til ordbogsprojektets realisering, blev ordbogen præsenteret ved en storstilet reception i Videnskabernes Selskabs lokaler. Begge bevillingsgivere var repræsenteret ved henholdsvis kulturminister og direktør for Carlsbergfondet. I min beskrivelse af projektet ved receptionen og i et TV-A-indslag samme aften gjorde jeg meget ud af, at "Ordbogen skal beskrive **sproget som det er**; og bortset fra **stavemåden** (som fastsættes af Dansk Sprognævn) skal ordbogen **ikke** angive, hvad der er **rigtigt og forkert**." Denne sætning, viste det sig sidenhen, havde fået kulturministeren til under receptionen at opsøge professor Erik Hansen, der måtte berolige ministeren med, at naturligvis ville man i DDO kunne læse, hvad der er korrekt sprogbrug.

Da vi havde været i gang med arbejdet et års tid, havde vi besøg af en journalist fra Den Liberale Presse, der var meget fascineret af vores projekt, specielt det dér med, at vi ønskede at beskrive sproget, som det er, og ikke som nogen måske synes, det skal være. I den artikel, der blev resultatet af journalistens besøg hos os, kom der til at stå: "Den nye Danske Ordbog vil ikke vurdere, hvad der er rigtigt og forkert. Men hvor bliver autoriteten af? Hvad skal dansklæreren holde sig til? Og eleven, der gerne vil være korrekt? – Ja, så må man gå til den eksisterende **Nudansk Ordbog** eller andre ordbøger." Det var vi ikke så glade for! Balancegangen mellem norm og usus er meget vanskelig!

Inden jeg i det følgende går over til at beskrive, hvilke konsekvenser brugersociologien på udvalgte punkter har for opfyldelsen af vores formål, vil jeg understrege, at vi grundlæggende er i en ønsket dobbeltsituation, nemlig den at vi vil udforme ordbogen på en bestemt måde, fordi vi ved, hvem brugerne af vores ordbog er, men samtidig ønsker vi også, at brugerne på nogle områder skal have indflydelse på, hvordan ordbogen kommer til at se ud. Vi lægger altså megen vægt på, at der opstår et så udbredt samarbejde mellem redaktørerne og de kommende brugere af ordbogen som muligt.

Brugersociologiens konsekvenser for materialesamlingen

DDO bygger på et tekstkorpus på 40 millioner løbende ord. Sammensætningen af dette korpus er sket under hensyntagen til brugersociologien. Det er vigtigt, at brugeren, for at bevare sin opfattelse af ordbogen som en autoritet, genkender eller genfinder sit eget sprog i ordbogen. Som konsekvens af dette synspunkt er korpusset sammensat af tekster med både professionelle og læge sprogbrugere som ophavsmænd. Vores korpus består af 35.710.366 ord som er beregnet til at skulle modtages af mange, receptionstekster har vi kaldt dem, mens en temmelig stor del, nemlig 4.440.844 ord stammer fra tekster forfattet af almindelige sprogbrugere, af os kaldt produktionstekster. Sammenligner vi med Ordbog over det Danske Sprog, der stort set er en litterær ordbog, er vi altså med over 10% af vores korpus bestående af ganske almindelige menneskers mundtlige og skriftlige sprog i langt højere grad repræsentative for hele sprogsamfundet.

På tilsvarende måde har vi brugt mange resurser på at få repræsenteret det talte sprog. Vi har 6.887.394 talesprogsord og 33.263.806 skriftsprogsord i vores tekstkorpus.

Det er også ønsket om at have så bred en repræsentation i vores materiale som muligt, der har fået os til at opbygge og pleje et korps af meddelere, de såkaldte SpORDhunde. Mange hundrede almindelige danskere sender sproglige iagttagelser til os. Det er iagttagelser fra deres eget, deres families og deres arbejdskammeraters sprog, og det er iagttagelser de gør, når de læser, hører radio eller ser fjernsyn. Dette meget værdifulde materiale lagres i en selvstændig database, som frekventeres sideløbende med vores tekstkorpus under redaktionsarbejdet.

Brugersociologiens konsekvenser for makrostrukturen

Udover et antal artikler kommer ordbogen til at bestå af en række mellemtekster, som vi på Den Dansk Ordbog kalder makroindskud. Et makroindskuds væsentligste funktion er at bløde ordbogssiderne op, at skabe nogle hvilepunkter for øjet under brugen af ordbogen, at gøre ordbogen til et værk man får lyst til at blade i, også selv om man ikke er på jagt efter en konkret sproglig oplysning. Et makroindskud kan være en mindre samlet fremstilling af et sprogligt fænomen, f.eks. en kort beskrivelse af pendulord, altså af ord hvis betydning svinger 180 grader. Eller det kunne være en beskrivelse af forstærkende præfikser fra perioden (*hammer-, herre-, skæppe- skide- osv.*). Det kan også være et længere kendt citat fra ordbogens primærperiode, som ikke kan rummes som citat i en artikel. Man kunne tænke sig at citere fra

den tidligere danske statsminister Poul Schlüters berømte "gulvtæppe-tale" i forbindelse med Tamil-sagen eller fra en kendt fjernsynssatire, som var på alles læber i primærperioden.

Et punkt vedrørende udvælgelsen af ordforrådet set i lyset af brugersociologien vil jeg gerne dvæle lidt ved. Det er spørgsmålet om, hvorvidt DDO skal indeholde proprier eller ej. Om spørgsmålet navne eller ej i ordbogen siger planen: "I redaktionsreglerne skal det fastlægges, i hvilken udstrækning der skal medtages egennavne..". På redaktionen var der stærkt delte meninger om denne sag. Nogle mente "absolut ingen proprier", andre "et bredt udvalg af danske stednavne, udenlandske stednavne og danske personnavne", atter andre "lister bagest i ordbogen over de almindeligste pige- og drengenavne i Danmark". Nu har DDO et fagligt tilsyn, som er Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs garant for kvaliteten af det arbejde, der udføres ved DDO. Dette tilsyn består af tre lingvister/leksikografer. Disse tre eksperter, som altså repræsenterer en del af DDOs brugere, blev spurgt om deres holdning til problemet. Af disse tre afviste de to klart, at der skulle medtages navne i DDO, mens den tredje mente, at DDO skulle have masser af navne. Yderligere to eksperter blev rådspurgt, Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs administrator, som var medforfatter til planen, og selskabets formand, der er navneforsker, sprogforsker og leksikograf. Af disse to sagde den ene utvetydigt nej til proprier i DDO, mens den anden var i tvivl og ville lade spørgsmålet afgøre af SpORDhundenes mening. For samtidig med forespørgslerne til eksperterne havde vi sendt spørgeskemaer ud til SpORDhundene for at høre, hvad den kommende brede kreds af ordbogsbrugere mente. 227 SpORDhunde svarede på vores spørgsmål. Af dem sagde 101 ja tak til navne, mens 126 hellere ville gemme pladsen til "de rigtige ord".

At dele af det faglige tilsyn fandt henvendelsen til SpORDhundene malplaceret skal sammenstilles med, at vi på redaktionen lægger stor vægt på samarbejdet med de kommende brugere (og købere) og gerne lytter til og retter os efter deres forventninger til ordbogen.

Brugersociologiens konsekvenser for diskursstrukturen

De enkelte artikler i ordbogen har, af hensyn til den brede brugergruppe, en klar og fælles struktur, som vi kalder diskursstruktur. Artiklerne består af en obligatorisk identifikationsdel med opslagsord, eventuelt homografnummer, ordklasseangivelse og ortografisk variation. Derefter følger en fakultativ bøjningsdel, hvor bøjningerne dels ekspliciteres nødtørftigt af hensyn til den læge bruger, dels angives i en kodificeret form, der giver specialisten mulighed for mere præcise

oplysninger. Efter bøjningsdelen følger en fonetisk del, der som hovedregel kun giver én udtale af ordet. Den semantiske del, der strukturelt er den mest komplicerede, er også klar og entydig i sin opbygning. Opbygningen af sememer, subsememer og sublemmaer er den samme. De enkelte oplysningstyper kommer i samme rækkefølge. De faste ordgrupper registreres på en konsekvent og indlysende måde, således at det er nemt at finde frem til dem. Registreringen sker sådan, at også produktive eller 'kontaminerede' ordgrupper gøres søgbare. Den semantiske del har et udbygget henvisningssystem. Den etymologiske del indeholder oplysninger om ordets første forekomst i dansk og oplysninger om ordets historie. Endelig beskrives orddannelsen i et særligt afsnit.

Brugersociologiens konsekvenser for mikrostrukturen

Brugersociologien er i enhver beslutning, der vedrører ordbogens mikrostruktur, den afgørende faktor. Jeg skal hér blot berøre nogle få problemer, som primært er løst med brugersociologien in mente, nemlig ortografi, udtale, definitionssprog, citeringspraksis og valensoplysninger.

Ortografi

Den danske Retskrivningsordbog tillader i en lang række tilfælde to eller flere stavemåder af et ord. Det er indlysende, at det giver et problem for leksikografen. Under hvilken stavemåde skal behandlingen af ordet ske. Skal det være under dén ortografiske variant, der står først i alfabetet? Skal det være under dén ortografiske variant, der er hyppigst? Og i så fald hyppigst i hvilke tekster og hos hvilke sprogbrugere? Skal man vælge at behandle ordet under dén ortografiske form, som har længst hæv i sproget, eller skal man vælge den for nylig tilladte form? Som altid når det gælder ortografiske spørgsmål, kunne der formodentlig argumenteres lige godt for og imod alle principper.

Få måneder efter at vi var begyndt at arbejde på ordbogen, blev vi kontaktet af Den Store Danske Encyklopædi, der naturligt nok havde samme problem. Vi blev enige om, at arbejde mod en fælles løsning af problemerne. I erkendelse af at retskrivningsproblemer ikke lader sig løse med konsekvens, nedsatte vi en arbejdsgruppe, der fik som opgave at vælge én af de mulige former som den form, hvorunder artiklerne i de to værker placeres. Arbejdsgruppen bestod af formanden for Dansk Sprognævn, professor Erik Hansen, af hovedredaktø-

ren for Encyklopædien, professor Jørn Lund og af én af de ledende redaktører ved DDO, nemlig mig selv. Ved en lang række møder gennemgik vi samtlige tilladte dobbeltformer. Proceduren var enkel. På forhånd havde vi hver især valgt den form, vi bedst kunne lide. Var vores valg sammenfaldende var beslutningen truffet. Stod det 2-1, skulle mindretalsformen omvende én af de to andre for at blive vedtaget. De valg, arbejdsgruppen havde truffet, blev forelagt en større kreds af sprogfolk fra Sprognævnet, Litteraturselskabet, Encyklopædien og DDO. Det medførte nogle ændringer, og derefter blev listen bindende for begge projekter. Set i bakspejlet kunne jeg godt have ønsket mig, at arbejdet med dobbeltformerne var blevet udsat, indtil vores 40 millioner ord store korpus var færdigt. Hyppighedsundersøgelser i det færdige korpus viste nemlig, at vi i nogle – dog forholdsvis få – tilfælde havde fået truffet lidt uheldige valg. De fleste og værste af disse uheldige valg er nu efter fælles overenskomst mellem Encyklopædien og Ordbogen gjort om.

Men hvordan håndterer vi så de faktisk tilladte dobbeltformer i ordbogen? Det gør vi på følgende måde: Under den tilladte og valgte form anføres den tilladte og ikke valgte form som dobbeltform. Den tilladte, men ikke valgte form gøres til lemma, og fra den henvises der til den tilladte og valgte form. Det ser således ud i struktureret form:

Hovedartiklen:

Artikel

Iddel

Holem yoghurt

Lemklas sb

Var

Kom el.

Siholem jogurt

[herefter følger artiklen]

Variantartiklen:

Artikel

Iddel

Holem jogurt

Lemklas sb

Var

Kom se

Refer

ArtRef yoghurt

[her slutter artiklen]

At to så centrale værker som Encyklopædien og Ordbogen går sammen om en fælles holdning til det vanskelige dobbeltformsproblem, vil uden tvivl få en normerende virkning. Om det så fremmer ordbogens autoritet i forhold til brugerne, vil være et mere åbent spørgsmål, hvis svar er afhængigt af, om vi har gjort vores arbejde godt nok og truffet rimelige valg – og af om vi har ramt den enkelte ordbogsbrugers egen foretrukne form.

Nu findes der jo ikke blot ortografiske varianter, som er tilladte dobbeltformer. Der findes yderligere to hovedtyper af ortografiske varianter, som vi ønsker at beskrive i DDO.

Den første er ortografiske varianter, der er udbredt i et bestemt fagligt miljø. At kemikere eksempelvis altid staver *litium* med h, vil vi beskrive således (gengivet i struktureret form):

Hovedartiklen:

Artikel

Iddel

Holem litium

Lemklas sb

Var

Kom alm. stavemåde blandt kemikere

Siholem lithium

[her fortsætter artiklen]

Variantartiklen:

Artikel

Iddel

Holem lithium

Lemklas sb

Var

Kom alm. stavemåde blandt kemikere for

Refer

ArtRef litium

[her slutter artiklen]

Artiklen bringes under den ortografiske form, der er opført i Retskrivningsordbogen. Hvis vi vælger et citat i artiklen, som indeholder formen *lithium*, beskrives formen med h som en sideform til *litium* i artiklen *litiums* identifikationsdel. Hvis vi vælger et citat uden h, nævnes formen *lithium* ikke i artiklen *litium*, men bliver udelukkende repræsenteret som en variantartikel med lemmaet *lithium*.

Den anden er uautoriserede staveformer, også kaldet stavefejl. Ved hyppigt forekommende stavefejl opretter vi artikler som denne:

Variantartikel:

Artikel

Iddel

Fejlholem parantes

Lemklas sb

Var

Kom alm. stavfejl for

Refer

ArtRef parentes

Også andre sprogfejl end egentlige stavfejl vil blive beskrevet i ordbogen. Vi mener eksempelvis, at det bør være muligt at slå formen *diamentral* med *n* op i ordbogen og få at vide, at denne form er en hyppig sprogfejl for *diametral*.

Den måde, vi behandler ortografiske varianter på, er planlagt både af hensyn til den sproglige opdragelse af den brede brugerkreds, af hensyn til den lingvistiske beskrivelse af den sproglige virkelighed og af hensyn til at det fremfor alt skal være nemt at finde rundt i DDO.

Udtale

Spørgsmålet om, hvilken notation DDO skal anvende til udtaleangivelsen, er et punkt, hvor brugerdefinitionen ikke peger på nogen entydig beslutning. Der findes to muligheder for fonetisk notation: den danske lydskrift Dania og den internationale lydskrift IPA. Dania har den fordel, at den rummer få specialtegn og således er forholdsvis let at læse for ikke lingvistisk skolede ordbogsbrugere. Dertil kommer, at den er kendt af alle danske sprogfolk. IPA ville formodentlig være den lettest tilgængelige notation for udlændinge, der lærer dansk. Vi har valgt at prioritere den danske brugergruppe over den fremmede på dette punkt. Også i denne sag har vi samarbejdet med Encyklopædien og er enige om en fælles notation. Af hensyn til de brugere, som i forvejen kender IPA, bringer vi en konverteringstabel mellem de to alfabeter som tillæg til ordbogen.

Definitionssprog

Den samlede betydningsbeskrivelse i DDO deles af hensyn til overskueligheden op i en række enkeltfelter. Den egentlige betydningsbeskrivelse, altså svaret på spørgsmålet "hvad er *x*?", bringes i ét bestemt felt, dvs. på en bestemt plads i ordbogsartiklen. Denne betydningsbeskrivelse skal ideelt set og ifølge vores redaktionsregler i

et meget enkelt sprog uden attribuerede led og uden indskud identificere begrebet entydigt og adskille det fra andre beslægtede begreber. Det gør vi i et felt, vi kalder Denbet, dvs. den denotative betydningsbeskrivelse. Udover Denbet'en har vi en række felter til vores rådighed, der kan supplere den egentlige betydningsbeskrivelse. Vi har et felt til den konnotative betydningsbeskrivelse. Ved farver vil man fx i Konbet kunne give oplysninger om de enkelte farvers symbolindhold. Sort = sorg, hvid = uskyld, gul = falskhed osv. Ved blomster fx oplysninger om folketroens forestillinger: fuchsia = ulykke, o.l. Ved fugle kulturhistoriske oplysninger: ugle = klogskab, stork = frugtbarhed m.m. Vi har også et encyklopædi-felt, hvor leksikonoplysninger kan gives. Endelig har vi mulighed for at meddele synonymoplysninger, antonymoplysninger og metonymioplysninger. Også andre relationelle oplysninger kan komme på tale. Fx hvad betegner adjektivet *rød* signifikant ofte (blodlegemer, peberfrugt, sløjfe, pølser, ballon, fløj, roser, bær, peberkorn, sportsvogn, sodavand, tomater), eller hvordan beskrives adjektivet *rød* signifikant ofte (blussende, flammende, skinnende, lysende). Sammen med beskrivelse af eventuelle brugsrestriktioner svarer alle disse typer af oplysninger i forening på spørgsmålet "hvad betyder x?".

Betydningsbeskrivelserne foretages på ordfeltbasis, således at der anvendes samme skabelon til beskrivelse af eksempelvis farveadjektiver, sideordnende konjunktioner, retningsadverbier osv.

Citationspraksis

Som det allerede af adskillige punkter skulle være fremgået, lægger vi meget stor vægt på, at DDO skal være en attraktiv, spændende, læservenlig, levende ordbog. Udover at beskrive det danske sprog i en bestemt periode skulle ordbogen meget gerne blive et kulturhistorisk kildeskrift. Vores store og meget bredt sammensatte tekstkorpus rummer så mange tidstypiske citater, afspejler i så høj grad hele periodens samfundsliv på mange områder, at vi har besluttet os for at bringe autentiske citater til illustration af enhver betydning eller underbetydning eller til belysning af faste ordgruppers betydningsindhold. Det kan dog blive nødvendigt delvis at afstå fra dette princip af hensyn til antallet af opslagsord.

I lyset af brugerdefinitionen har vi diskuteret, hvordan citaterne skal gengives. Vores korpus er opbygget af (1) tekster, som vi har fået i maskinlæsbar form (avistekster, romaner, ugebladstekster, folketingsforhandlinger, borgerrepræsentationsforhandlinger osv.), af (2) tekster, som vi selv har gjort maskinlæsbare ved skanning med efterfølgende tilretninger (bøger, aviser, blade, reklametryksager,

cirkulærer og bekendtgørelser og lign.) og af (3) tekster, som er tastet ind på edb enten af os selv eller af eksterne medarbejdere (samtaler, interviews, dagbøger, radio- og fjernsynsudsendelser, breve o.lign.). Det har ikke kunnet undgås, at der er fejl i visse af disse mange tekster. Det kan være genuine sprogfejl, og det kan være tryk- og tastefejl leveret til os udefra eller begået af os selv. Oplagte tryk- og tastefejl tillader vi os at rette stiltiende. Men fejl som ikke kan klassificeres som tryk- eller tastefejl, hvad gør vi ved dem? Vores tillærte videnskabelighed og kildetroskab forbyder os at rette i teksten. Kan vi umarkeret gengive en sprogfejl, hvadenten det drejer sig om en stavfejl, en kongruensfejl, en forkert bøjning, et forkert køn, en gal ordstilling? Hvad er den sprogligt bevidste ordbogsbrugers reaktion på den slags fejl? Mister han tiltroen til ordbogens informationer og bliver irriteret på de dumme leksikografer, der ikke selv mestrer sproget? Og hvad er den sprogligt ubevidste ordbogsbrugers reaktion på den slags citater? Tror han, at den fejlbehæftede form er god nok? Hvad er lingvistens reaktion på manipulerede primærtekster? Værdien som kildemateriale går i hvert fald fløjten. Og hvad med redaktøren? Hvor går grænsen mellem fejl og novation?

Problemet kan et langt stykke hen ad vejen løses ved at undgå at bruge citater med fejl i. Men når det nu lige netop er citatet med det helt perfekte supplement til betydningsbeskrivelsen, tilmed kort og underholdende, så er det for ærgerligt at skulle droppe det. Vi holder derfor fast på, at det er tilladt at bringe et fejlbehæftet citat, men vi har valgt at markere fejlen med en advarselstrekant, selv om en sådan er pladskrævende.

Valensoplysninger

Da jeg beskrev udtalenotationen ovenfor, måtte jeg erkende, at hensynet til de fremmedsprogede brugere sættes under hensynet til de dansksprogede brugere. Til gengæld tages der særligt hensyn til de fremmedsprogede brugere (og til lingvisterne) i beslutningen om at bringe kodificerede valensoplysninger. Valensoplysningerne tænkes anbragt i marginen, således at de brugere der ikke har forstand på eller interesserer sig for den type oplysninger kan se bort fra den. (Man kunne måske ligefrem forestille sig, at de blev bragt i en anden farve?).